

5. B A S K I

DON KİŞOT

YAŞANMIŞ ŞİİR

i y i k i k i t a p l a r v a r . . .

TİMAŞ YAYINLARI

İstanbul 2021

timas.com.tr

ROGER GARAUDY

Roger Garaudy (Roje Garodi), 17 Temmuz 1913'te Marsilya'da doğdu ve 13 Haziran 2012'de Paris'te vefat etti. 1952 yılında Sorbonne Üniversitesi'nden felsefe, 1954 yılında da SSCB Bilimler Akademisi'nden bilim dalında doktor unvanını aldı. Bir ara Marksist İnceleme ve Araştırmalar Merkezi müdürlüğünde bulundu.

Fransız Parlamentosu'nda milletvekili, Meclis Başkan Yardımcısı ve Senatör olarak görev yaptı.

Kitapları, konferansları ve bildirileriyle bütün dünyaca tanındı. Yönetiminde bulunduğu sadece Fransız Komünist Partisi'nin değil, Fransa'nın da dünya çapında sözcüsü oldu.

Stalin, Fidel Castro, Picasso, Aragon, Jean-Paul Sartre (Jan Pol Sartr), Claude Lévi-Strauss (Klod Levi Straus), Gaston Bachelard (Gaston Başlar), François Mauriac (Fransuva Moryak), Maurice Béjart (Moris Bejar) gibi pek çok ünlü devlet adamı, bilgin ve sanatçıyla görüşüp tanıştı.

Tek başına da kalsa her zaman doğruyu haykırdı. Don Kişot'u kendine rehber edindi. Partisinin körü körüne Rusya'yı desteklemesini tenkit ettiği için ihraç edildi.

Üniversite profesörlüğünden emekliye ayrıldıktan sonra telif çalışmalarına daha bir hız verdi. Her biri dünya çapında yankılar uyandıran 60'ı aşkın eser, on binlerce makale ve tebliğ yayınladı, binlerce konferans verdi.

Bütün ömrünü insanlığın huzur, mutluluk ve barış içinde yaşaması için ne yapılması gerektiği konusunda fikirler üreterek geçirdi.

İslâm'ı seçip Filistin halkının haklarını İsrail'e karşı savunmaya başladıktan sonra, pek çoğu İsrail taraflısı sermayenin elinde olan Batı basın-yayın organları ve büyük yayınevleri kendisini bir anda unuttu. Eskiden peşinden koşan Avrupa ve Amerika medyası onu tam bir sükût ambargosuna tâbi tuttu.

Bazıları gerçek anlamda şaheser olan kitaplarıyla Garaudy, hâlâ bütün dünyada eserleri okunan ve kendisine hayran olunan büyük bir düşünürdür.

MİGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

Miguel de Cervantes Saavedra (1547 - 1616), İspanyol romancı, şair ve oyun yazarı. Fakir bir ailenin çocuğu olduğu için bin bir zorlukla okudu. Madrid Üniversitesi'ne devam etti.

1569'da Madrid'de bir yaralama iddiasıyla Miguel de Cervantes adlı biri hakkında tutuklama kararı çıkarıldı. Verilen cezaya göre sağ eli kesilecek ve 10 yıl sürgünde kalacaktı. Bir ad benzerliği söz konusu değilse, bu olay Cervantes'in İtalya'ya gidişinin sebebi olabilir.

1570'te Sultan II. Selim Kıbrıs'ı fethedince Papa V. Pius Osmanlılara karşı Haçlı Seferi çağrısında bulundu. Çağrıya yalnızca İspanya ve Venedik karşılık verdi. Cervantes Roma'daki İspanyol birliğine katıldı. 7 Ekim 1571'de Osmanlı donanmasıyla İnebahtı (Lepanto) Körfezinde yapılan İnebahtı Deniz Savaşı'na katılan Cervantes kahramanca çarpıştı; iki kez göğsünden yaralandı, bir top güllesiyse sol elini kaybetti. Daha sonra Osmanlılar tarafından yakalanan Cervantes, 1575 - 1580 yılları arasında Cezayir'de esir olarak yaşadı.

Sanat hayatına genç yaşta başladı. Yazıları ve tiyatroları ile kısa sürede tanınan bir yazar oldu. Şiirleri yanında, piyesler de yazmaya başladı. Yazdığı eserler kendisine bir şey kazandırmadığından yoksul hayatı devam etti.

Don Kişot'u hapisanede kaleme aldı. Kendisini meşhur eden bu eserini 1605 yılında tamamladı. Bu eserde o dönem İspanya'sındaki hayatı ve insanlarını eleştirdi ve bunun için hiciv sanatının bütün ustalıklarını ortaya koydu.

Don Kişot'tan başka, otuz kadar tiyatro eseri, pek çok şiiri ve küçük romanları vardır.

Eserlerinden Bazıları

Romanları: *Don Kişot (La Mancha'daki Don Quijote)*'tan ayrı olarak, *La Galatea* (1585), *Persiles ile Sigismunda'nın Acıları (Los Trabajos de Persiles y Sigismunda)*, 1617).

Hikâyeleri: *Özgür Ruhlu Aşıklar (El amante liberal)*, *Rinconete ile Cortadillo (Rinconete y Cortadillo)*, *İspanyollar İngiltere'de (La Espanola Inglesa)*, *Yüksek İcazet (El Licenciado Vidriera)*.

Oyunları: *Cezayir'de Sürgün (El trato de Argel)*, 1582), *Cezayir Mahkûmları (Las Banos de Argel)*, 1582), *Numancia* (1584), *Cesur İspanyol (El gallardo Espanol)*, 1615), *Büyük Sultan (La Gran Sultana)*, 1615), *Kıskançlık Evi (La Casa de los Celos)*, 1615), *Aşk Dehlizi (El Laberinto de Amor)*, 1615), *Pedro de Urdemala* (1615), *Salamanca Mahzenleri (La Cueva de Salamanca)*, 1615), *Kıskanç Yaşlı Adam (El Viejo Celoso)*, 1615), *Uyanık Nöbetçiler (La Guarda Ciudadosa)*, 1615).

Deneme/Eleştiri: *Parnaso'ya Yolculuk (El Viaje del Parnaso)*, 1515).

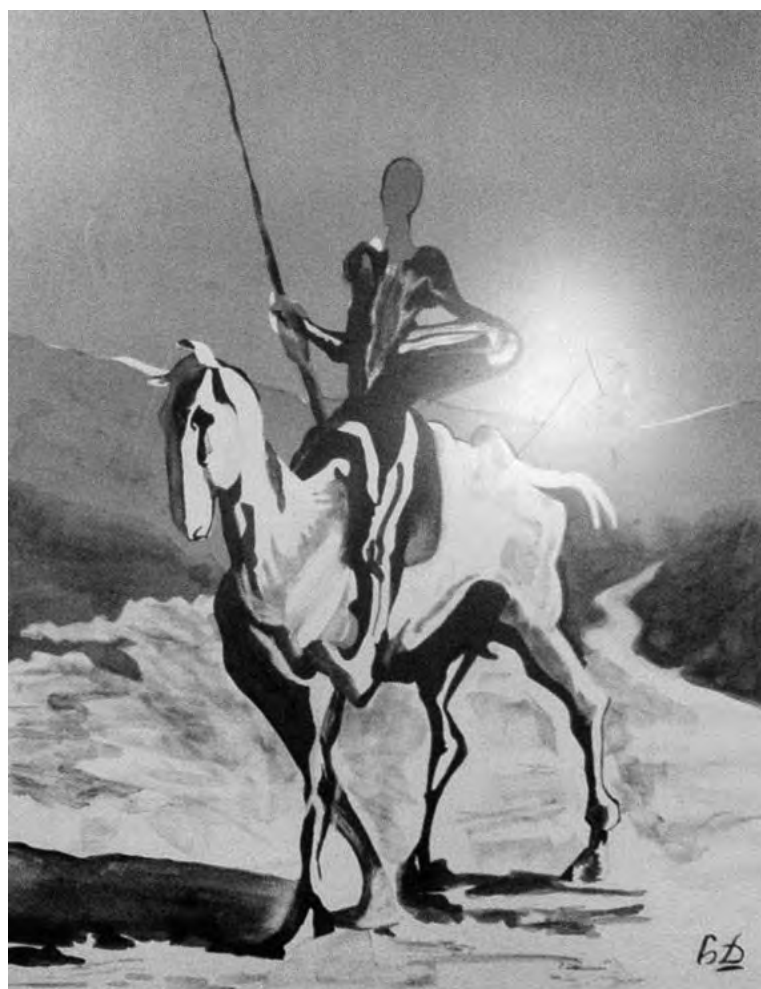
İÇİNDEKİLER

YAŞANMIŞ ŞİİR	9
GİRİŞ	11
YAŞANMIŞ ŞİİR: DON KİŞOT	15
<i>İnsanoğlu</i>	18
<i>Sorgulayan bir adam</i>	20
<i>Çöküşe karşı direniş</i>	23
<i>Don Kişot'ı anlamak</i>	25
<i>İnsanlığı kucaklamak</i>	27
ŞÖVALYE VE AVRUPA RÖNESANS'I	31
<i>Rönesans: Çöküşün başlangıcı</i>	34
<i>Paranın saltanatı</i>	36
<i>Paraya tapınma</i>	39
ŞÖVALYE, İSPANYA VE MAĞRİPLİLER	43
<i>Niçin ikiyüzlü oldu?</i>	46
<i>Müslüman filozof</i>	47
<i>Kral yanlış yapıyor!</i>	49
<i>Resmî politikaya ters</i>	52
CERVANTES'İN DİNİ	55
<i>Doğru yaşayış</i>	58
<i>Kurşun kutular</i>	59
<i>Uzlaşma arayışı</i>	61
<i>Dar kalıpları kırmak</i>	63

<i>Dinler ve kültürler</i>	64
<i>Dört dilde mezar taşı</i>	67
<i>Son şâhit: Don Kişot</i>	68
<i>Peygambervârî şahsiyet</i>	70
<i>Bir başka dünya özlemi</i>	71
GERÇEĞİN VE İNSANIN GÖRÜNÜŞÜ	73
<i>Nasıl soylu olunur?</i>	76
<i>Bu delilikse...</i>	77
<i>Don Kişot'un altın kuralı</i>	79
<i>Peygamberî boyut</i>	80
<i>Kutsal çılgınlık</i>	82
DON KİŞOT ROMANININ YAPISI	85
<i>Çıkarlar cangılı</i>	88
<i>Çalkantılı dünya</i>	90
<i>Basmakalıp hakikat</i>	92
DON KİŞOT'TA AŞK KAVRAMI	95
<i>Gerçek aşk</i>	98
<i>Âşık ve şehit</i>	99
<i>İnsanî aşk, ilâhî aşk</i>	101
SONSÖZ	103
<i>Don Kişot ihtiyacı</i>	106
<i>Gerçeğe baskın ideal</i>	107
EKLER	109
<i>GÜZELLİK, AŞK VE ÖLÜM</i>	111
<i>DON KİŞOT'UN SEVGİLİSİ</i>	115
<i>ASLOLAN FAZİLETTİR</i>	118
<i>ŞÖHRET HASTALIĞI</i>	120
<i>SANCHO'NUN VAAZI</i>	122
<i>HUZURLU VE MUTLU OLMAK İÇİN...</i>	123
TÜRKÇEDE GARAUDY	128

YAŞANMIŞ ŞİİR

GİRİŞ

Benim üstadım Don Kişot'tur. Yirmi yaşından itibaren kendime rehber edindim onu. İdealin gerçekten daha doğru olduğuna inanan Don Kişot'u. Hiçbir fırtınanın baş eğdiremediği o kahramanı...

Haklı bir davaya inanmışsanız, bedeli ne olursa olsun, onun uğrunda sonuna kadar mücadele etmelisiniz. Bu arada her eyleminizin karşınıza çıkardığı her yeni durumu da göğüsleyebilmelisiniz. Öylesi durumlarda ne cesaretsizliğe yer vardır artık, ne de mesele üzerinde yeniden düşünmeye.

Benim açımdan dünyanın en büyük günahı, umutsuzluğa kapılmaktır. İman sahibi olmak ise, fırtına ve kasırgalara rağmen sabaha ereceğinize ve günle buluşacağınıza inanmak demektir.

Gerçi, itiraf edeyim, şu an her şey aleyhimize işliyor. Yine de mücadeleyi sürdürmek lâzım. Kaliteli sadece onlarca adam bulsam, bu beni, yüz binlerce (tabirimi mazur görün) ahmağın etrafımda toplanmasından çok daha fazla teselli eder.

Zaman olur, insan bütün haz ve zevklerini, gücünü ve daha neleri ve nelerini kaybeder. İşte o zaman kollarını bir kurtarıcıya açar, yani mistik bir hayata yönelir. Ama ben bu kucak açışın, bu yönelişin mistik bir hayatın içinde insanı pasifleştireceğine ve kaybolup gitmesine yol açacağına inanmadım.

Nitekim 19. yüzyılın en büyük adamı, şeksiz şüphesiz Emir Abdülkadir'dir*. Kendisi İbn Arabî'nin yolunda giden büyük bir mutasavvıftı. Aynı zamanda da büyük bir eylem adamıydı. Yüce gönüllü, oldukça misafirperver bir zâttı. Esir aldığı Fransız subayları evine davet edip onları ağırladığı olurdu.

Bu subaylar onun bütün geceyi ibadetle geçirmesine, ertesi güne gerçek bir general olarak orduları yönetmesine hayran kalmışlardı.

O hâlde sûfî bir hayat, eylemi dışlayan bir hayat değildir. Bence tasavvuf kendisini asıl eylemle gösterir. Mistik hayatın dışavurumu, eylemdir.

Kanaatim şudur: Eylemsiz bir mistisizm veya tasavvufî hayat, kupkuru bir kişisel tapınma içinde kaybolur gider; tasavvufsuz bir eylemse, hayvanca ve gaddarca bir eyleme dönüşür.

O yüzden benim hayatımın gayesi, işte bu mistik anlayışla eylemi birleştirmek olmuştur.

Don Kişot, o Ermiş Şövalye, paranın yeni bir hükümlerliğinin doğuşuna kucak açan bir asrın bütün kurumlarıyla, cesaretini ve umudunu kaybetmeksizin habire çarpışır. Öylesi bir asırda, korku ve ayıplanma nedir bilmeden yapılacak böylesi bir âlicenaplıksa, elbette artık sadece alaya alınmakla ve başarısızlıkla sonuçlanabilirdi.

* Emir Abdülkadir (1808-1883), o zamanlar Osmanlı toprağı Cezayir'i işgal etmek isteyen Fransız ordularına karşı dillere destan bir savaş yürüten ve Fransızların bugün bile kendisini hayranlıkla yâd ettikleri dört dörtlük bir kahramandır. Kabri, tasavvufî yolundan gittiğı İbn Arabî'nin yanı başında, Şam'dadır, çev.

Yaşanmış Şiir DON KİŞOT

Cervantes, Alcalá de Henares'te mi, Kurtuba'da mı, yoksa Sevilla'da mı doğdu?

Hidalgo* muydu, değil miydi?

“Eski Hristiyan” mıydı, yoksa Musevi veya Mağrip-
li/Müslüman atalarla birlikte “dönme” miydi?

Toprağı ve kanı hakkındaki, doğum yeri, sınıfı veya dini konularındaki bu tartışmaların meselenin esası ve ruhuy-
la hiçbir alâkası yoktur.

Çünkü Cervantes kendisini Alcalá'nın, Kurtuba'nın
veya İشبیلیye/Sevilla'nın evlâdı olarak değil de, Don Kişot'un
babası olarak takdim eder.

Asaletin kanla değil, sadece faziletle edinildiğini ilân
eden şövalye için soyunun ne önemi var!

Ya da Sevilla'da Müslümanlarla Hristiyanlar arasında
kavga ve güvensizliğin olmadığı zamanları özlemle dil-
lendiren kimse için “safkan**”ın değeri nedir ki!

* Hidalgo, alt seviyeli asilzâde, çev.

** Müslümanların ve Yahudilerin toplu sürgüne tabi tutulduğu o dönem-
de “safkan” veya “temiz kan belgesi” diye bir belge aranır ve sorulur ol-
muştur. Yani kişi, devlette göreceği bir işi, mahkemesi veya memuriye-
ti olacaksa kendisinin Yahudi veya Mağrip-
li/Müslüman olmadığını, öz-
be öz İspanyol kanı taşıdığını ispatlayan bir “temiz kan” belgesi sunmak
zorundaydı, çev.

Hayata son vedasında, ölümünün arifesinde, *Persiles ile Sigismunda*'nın ön sözünde Cervantes, kendisine “Ey Bütünlük!” diye hitap ederek selâmlayan bir üniversite öğrencisinden söz eder. Don Kişot'un yegâne vatanı bütünlüktür, bölünmemişliktir; asalet unvanı buna hizmet etmektir; inancı, herkesten ve Bütün'den sorumlu olmaktır. Kâinatın dengesi ve adaleti için kan verendir o.

İnsanoğlu

O insanın oğludur.

Doğumdan veya tabiattan ona hiçbir şey verilmemiştir. Her şey onun bu hayattaki seçimidir.

Köklerinin seçimi: Dostu Thomas Guttierrez'in “safkan” davasında, Haziran 1593'te, kendini “Madrid şehrinde ikamet eden ve Kurtuba şehri doğumlu” diye tanıtır. Söz konusu olan, doğumun şurada veya burada olması ya da bir “doğum belgesi”nin hukuki formalitesi değil, aksine önemli olan ruhî asalet meselesidir.

XVI. yüzyılın başında bir sanatçı, müzisyen ve şarkıcı aile olan Cervantesler, son Arap emirliğinin ihtişamını görüp yaşadıkları Gırnata'dan Kurtuba'ya yerleşmek üzere geldiler ve babası burada 1524'te kilisenin müzik sorumlusu oldu.

Cervantes ailesi bir asır boyu Kurtuba'da yaşadı. Cervantes Miguel'in dedesinin babası Rodrigo de Cervantes, halkın ezici çoğunluğu “Mudejar*” olan la Plaza del Potro mahallesinde çuhacılık yaptı. Burası o zamanlar Kurtuba'nın zanaat ve ticaret merkeziydi. Küçük Miguel çocukluğunu burada geçirecektir. Don Kişot'ta (I. cilt, 17. bölüm) bunu dile getirir. Bu aile içinden Engizisyon Mahkemesi avukatları da çıkmıştır.

* Endülüs Müslümanların elinden alındıktan sonra orada kalıp İspanya vatanı olan Müslümanlara bu ad verilir, çev.

Gırnata, Kurtuba, İsbiliye/Sevilla ve Armada için zeytinyağı ve buğday toplayıcısı olarak on dört sene boyunca adım dolaştığı bütün Endülüs, Marcellino Menéndez y Pelayo'nun yazdığı gibi, Cervantes'in "deneyiminin gerçek alanı ve ruhunun gerçek yurdu"¹ oldu.

Bir başka araştırmacı Francisco Rodriguez Marin, Cervantes'in "Endülüslülüğü"nün altını çizmek için lisanla ilgili deliller getirir².

Fakat manzaraların ve yerleşim yerlerinin, bu adamların çehrelerinin ve lisanlarının tanıtımından daha da derinine inerek Cervantes, Endülüs geleneğinde en esaslı noktaları dillendirir: Hoşgörü ve daha da ileri noktadaki evrensellik duygusu gibi.

Cervantes'in Endülüslülüğü kendisinin doğumu veya şahsî tecrübesinin şu veya bu olayıyla bağlantılı değil, daha ziyade bir halkın hayat üslûbuyla ilgilidir. Çünkü Endülüs'te asırlar boyunca Hristiyanlar, Museviler ve Müslümanlar birbirleriyle kaynaşmış hâlde yaşadılar ve kültürleri ile hayat tarzları, birbirinden karşılıklı olarak beslendi.

Kendisinin hayatını kaleme alan en bilgin kişi olan Luis Astrana Marin şöyle yazar:

"Bu şehirde dünyaya gelmiş olmamasına rağmen Cervantes, Sevilla'nın ilk Sevillelisidir."³

Eserinin kaynağı, canlı kökeni, bir doğum olgusu değil, aksine tarihî bir tecrübeden hareketle, bir yaşama ve düşünme tarzının seçimidir.

¹ İspanya Kraliyet Akademisi'nde 27 Ekim 1907'deki nutuk. Sevilla, Isquierda y Cia, 2. Baskı, s. 99

² Francisco Rodriguez Marin : « El Andalucismo y el cordobessismo de Miguel de Cervantes. » Discurso leído en los Juegos Florales de Córdoba (24 mai 1915), Madrid Tipographia de la « Revista de arch., bibl. y museos ».

³ Luis Astrana Marin. « Vida exemplar y heroica de Cervantes. » Cilt IV, p. 413 (Istituto Editorial Madrid 1951).

Aynı şekilde, Cervantes'in soy ağacında Musevi veya Müslüman dallar keşfetmenin de pek az önemi olacaktır. “Eski Hristiyanlar” ile “Yeni Hristiyanlar”, yani Yahudi veya Müslüman kökenli “dönmeler” karşısındaki tavrı, kendisinin soyuna sopuna bağlı bir tabiat olgusu değil, mesajına bağlı bir kültür seçimidir.

Cervantes, zamanının bütün adamları gibi, onların önyargılarını paylaşmadığında bile, bir asır önce Yahudilerin sürgün edilişinde olduğu gibi, Müslümanların sürgününün de (1586'dan 1610'a kadar)⁴ vahşice yapıldığı bir dönemde, çoğu zaman resmi ağzı kullanır. Devletin zulüm siyasetine ilham veren din ve ırk ayrımcılığı ilkesine o sıralarda açıkça karşı çıkmak mümkün değildi. Olsa olsa olağanüstü tedbirleri kabul eder gibi görünüp bunların tatbikinin gayri insaniliği tenkit edilebilirdi.

Ancak bu “resmî ağız”ın ötesinde, Cervantes'in Müslüman veya Yahudi “dönmeler” karşısındaki açılımı, kayıtsız şartsız bir açılımdı. “Don Kişot”ta Ricote, Zorayda veya Anna Felix isimleri altında geçen Mağripli simalardan söz ederken, bu “başkasını tanıyıp kabullenme”ye dikkat çekme fırsatı bulacağız.

Sorgulayan bir adam

Şunu da hatırlatalım ki kahramanın “Don Kişot”a dönüşmezden önceki adı “İyi Yürekli” lakabını taşıyan “Alonso Quijada”dır. Nitekim Cervantes Don Kişot’a şöyle dedirtir:

“Benim soyum Gutierre Quijada'nın erkek evlâdından gelir” (I, 49).

⁴ Bu karanlık sürgün dönemiyle ilgili bibliyografya, Luis Astrana Marin tarafından *Cervantes'in Örnek ve Kahraman Hayatı*'nda verilmiştir. Cilt 4, s. 351-352.

İmdi Cervantes, evlendiği Esquivias'ta bir Alonso Quijada tanımıştı. Onun evinde gerçekten de Gutierre Quijada'nın silâhları bulunuyordu. Bu kişi şövalye romanlarının müptelâsıydı. O yüzden Cervantes'in bu adı ve kahramanının bu soy ağacını seçişini tesadüfe hamletmek bayağı zor. Hem zaten Cervantes, Alonso Quijada'nın Alonso Sanchez'in torununun oğlu olduğunu çok iyi biliyordu. Ayrıca Alonso Sanchez'in Yahudi dönmesi olduğunu, bu yüzden de kendisine "İyi Yürekli" lakabının verildiğini de biliyordu. Salazar diye birinin dine girmek istediğinde, Nizam Meclisi tarafından kendisinden istenen "safkan"ı ispatlayamamakla itham edildiğinden de haberdardı.⁵

Cervantes'in Mateo Aleman'a karşı gösterdiği hayranlık daha da anlamlıdır. Don Kişot'ta, Pasamontes adlı karakteri kurtardığı zaman (I, 22), bu karakterle Mateo Aleman'ın (1599'da basılmış) eseri "pikaresk/külhanbeyi/picaresque"* romanın ilk örneği olan *Guzman de Alfrache/Alfaraşlı Guzman* arasında bağ kurar.

Cervantes'in bütün eserlerinde, özellikle *Yüksek İcâze'te*, *Rinconete ile Cortadilla*'da, *Köpeklerin Konferansı*'nda ve Don Kişot'un her sayfasında, bütün yerleşik değerler aynı radikal sorgulamaya tabi tutulur.

1588'de Cervantes (yirmi sene önce yaşadığı) Sevilla'ya döndüğünde, "saçmalığın dünyasına girer"⁶, Mateo Aleman'ın "picarolarının/haytalarının" dünyasına... Amerika Kıtasının altın ihtirası, bütün değerleri altüst etmiştir.

Estremadure'li Kıskaç adlı eserinde, Sevilla'dan "İspanya'nın çaresizlerinin sığınağı, düşmüşlerin Kilisesi,

⁵ Bkz.: Luis Astrana Marin (*age*), c. 4, s. 38.

* Külhanbeyi, deli veya mecnun, ya da serseri bir tipin baş kahraman olarak yer aldığı ve kurulu düzenin eleştirildiği roman türü, çev.

⁶ *Age*, c. 4, s. 160.

caniler için izin belgesi” adını verdiği Amerika’ya gitmek için gemilere binen maceracıların dünyasını anlatır.

Astrana Marin’e göre Sevilla’da bile genel bir bozulma ve yozlaşma (“apicariamento general”) ⁷ vardır: Kumar ve fuhuş evleri, karanlık işler, yolsuzluk, rüşvet, cinayet...

Bu çalkantılı Endülüs’ün üzerine felâket üstüne felâket yağar:

1587’de Kaptan Drake komutasındaki İngiliz korsanlar Cadix’i yağmalarlar; 1588’de, saray entrikaları yüzünden komutası âciz birine emanet edilen Armada için tam bir yıkım söz konusudur; 1600’de veba Sevilla’yı kapsı kavurur.

Trajik sembol: İşte bu atmosfer içinde, zimmetine para geçirmekle suçlanan erzak toplayıcısı Cervantes, Sevilla hapishanesindeki hücresinde 1597’de muhteşem Don Kişot’u yazmaya başlar. İki sene sonra da *Alfaraşlı Guzman* piyasaya çıkar.

Ve bu radikal eleştiri, kökenleri “kurulu düzen”in resmî “kastçılığı/ırkçılığı” yüzünden dışlanan insanlar tarafından yapılır. O andan itibaren de *Celistina*’nın yazarı Cota el Viero veya *Lazarillo de Termes*’in anonim yazarı, ya da *Alfaraşlı Guzman*’ın yazarı Mateo Aleman gibi Cervantes’in de Yahudi veya Mağripli kökenden gelme bir “dönme” olup olmadığının pek önemi kalmaz. Önemli olan, onun resmî hiyerarşiler ve sosyal yapılar karşısında koymuş olduğu aynı eleştirel mesafedir.

Sosyal yapı asla bir tabiat olgusu değil, bir kültür vakıası; miras değil, bir tercih olgusudur.

Cervantes’in “Thidalguia/asaleti” konusunda da aynı şey söz konusudur. Don Kişot miras bakımından değil, ama meslek bakımından şövalyedir. Soyluluğu soyunun geç-

⁷ Age, c. 4, s. 385.